

**МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ**

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни

«ПОРІВНЯЛЬНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС»

(для бакалаврів)

МАУП

Київ 2016

Підготовлено професором кафедри цивільно–правових дисциплін Перцем В.І.

Затверджено на засіданні кафедри цивільно–правових дисциплін (протокол №9 від 27.04.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол №4/1 від 29.04.2016 р.)

Перець В.І. Навчальна програма дисципліни "Порівняльний цивільний процес" (для бакалаврів).— К.: МАУП, 2016, с.-20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни "Порівняльний цивільний процес", теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма дисципліни «Порівняльний цивільний процес» підготовлена відповідно до плану підготовки бакалаврів спеціалізації «Правознавство» та «Міжнародне право». Вона ґрунтується на Конституції України, Цивільному процесуальному кодексі, Законам України «Про судоустрій і статус суддів», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», законодавстві інших країн.

Метою дисципліни є розширення світогляду і професійних знань шляхом вивчення цивільного процесу в інших державах в порівнянні з судочинством України. Як наслідок, студенти отримують не тільки якісно нові знання про цивільний процес в правових системах світу, але і про його переваги чи недоліки та можливі шляхи удосконалення судочинства в Україні.

Завданням дисципліни є оволодіння знаннями з 19 тем, перерахованих в тематичному плані дисципліни, а це порівняльний цивільний процес сучасного світу.

Оволодівши цими знаннями, випускник може претендувати на роботу пов'язану з діяльністю інших, не української, судових систем.

Виходячи із завдань, студент повинні:

знати теоретичні питання порівняльного цивільного процесу, його досягнення і проблеми, шляхи удосконалення законодавства;

уміти тлумачити основні поняття (колізійна норма, вибір права, автономія волі, правова кваліфікація), норми законодавства різних країн, правильно їх застосовувати.

Вивчення дисципліни «Порівняльний цивільний процес» повинно базуватися на знаннях студентів, передусім отриманих з предметів, перерахованих в абзаці цієї пояснювальної записки.

Предметним орієнтиром при вивченні дисципліни «Порівняльний цивільний процес» є тематичних план, який складено згідно із змістовними модулям.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

дисципліни

"ПОРІВНЯЛЬНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС"

№ п/п	Назва змістового модуля і теми
I	<p>Змістовий модуль 1. Загальні положення порівняльного цивільного процесу</p> <p>Тема 1. Теоретико–правові та практичні аспекти порівняльного цивільного процесу</p> <p>Тема 2. Види та системи джерел цивільного процесу України та інших держав</p> <p>Тема 3. Поняття, класифікація та загальна характеристика принципів сучасного цивільного процесу</p>
II	<p>Змістовий модуль 2. Судові системи України і світу</p> <p>Тема 4. Судові системи України і світу: порівняльно – правовий аналіз</p> <p>Тема 5. Порівняльна цивільна судова юрисдикція</p> <p>Тема 6. Підсудність цивільних справ в Україні та за її межами</p>
III	<p>Змістовий модуль 3. Особи та органи, які приймають участь у цивільному процесі</p> <p>Тема 7. Учасники цивільного процесу : порівняльне дослідження</p> <p>Тема 8. Представництво в судах: порівняльний аналіз</p> <p>Тема 9. Органи та посадові особи , які мають право захищати права інших осіб за законодавством різних країн</p> <p>Тема 10. Доказ в цивільному процесі: порівняльно – правовий аналіз</p>

IV	<p>Тема 11. Доказування в цивільному процесі України та інших держав</p> <p>Тема 12. Порівняльні норм правових інститутів процесуальних строків, судових витрат і заходів процесуального примусу</p> <p>Тема 13. Особливості розгляду цивільних справ у державах різних судових систем</p> <p>Тема 14. Види судових проваджень по цивільним справам: порівняльні норми</p> <p>Тема 15. Електронне цивільне судочинство : порівняльне законодавство і практика</p> <p style="text-align: center;">Змістовий модуль 4. Перегляд та виконання судових рішень</p> <p>Тема 16. Процедура перегляду судових рішень в різних країнах</p> <p>Тема 17. Національні моделі виконання судових рішень</p>
V	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 5. Альтернативне вирішення цивільних справ.</p> <p style="text-align: center;">Сучасні тенденції розвитку цивільного процесу</p> <p>Тема 18. Альтернативні форми вирішення цивільних справ: порівняльний аналіз</p> <p>Тема 19. Основні світові тенденції сучасного цивільного процесу</p>
	<p>Разом годин: 150</p>

ЗМІСТ

дисципліни

"ПОРІВНЯЛЬНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС"

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Загальні положення порівняльного цивільного процесу

Тема 1. Теоретико–правові та практичні аспекти порівняльного цивільного процесу

Мета та значення порівняльного аналізу в правознавстві. Порівняльний цивільний процес як важлива частина порівняльного правознавства. Визначення і значення типу цивільного процесу в порівняльному правознавстві.

Література [7; 9 ;1 3; 14]

Тема 2. Види та системи джерел цивільного процесу України та інших держав

Поняття та класифікація джерел цивільного процесу. Конституційні норми.

Закони про судоустрій . Цивільний процесуальний кодекс. Міжнародні договори

Судовий прецедент і судова практика. Загальні принципи права і правова доктрина.

Література [1; 2; 7; 8; 9; 11; 13; 16]

Тема 3. Поняття, класифікація та загальна характеристика принципів сучасного цивільного процесу

Поняття та значення принципів цивільного процесу . Принципи цивільного процесу інших країн (Іспанія, Фінляндія, Польща, Словенія, Норвегія, Китай, Австрії, Франція, Болгарія, Німеччина): а)принцип організації правосуддя; б)принцип процесуальної діяльності суду.

Уніфікація принципів цивільного судочинства в Європейській конвенції про захист прав і основоположних свобод людини і громадянина.

Застосування в цивільному процесі принципів матеріальних галузей права.

Література [1; 2; 3; 4; 5]

Змістовий модуль 2.

Судові системи України і світу

Тема 4. Судові системи України і світу: порівняльно – правовий аналіз

Класифікація судових систем. Судова система України: загальна характеристика. Особливості судових систем інших пострадянських країн. Загальна характеристика окремих судових систем країн світу, залежно від видів правових сімей: романської, англійської та змішаної.

Поділ судів за юрисдикційно – процесуальними ознаками (інстанційність, компетенція). Судові системи в доповіді Європейської комісії з ефективності правосуддя (2006 р.)

Література [1; 15; 19; 21; 22; 26; 29; 31; 33]

Тема 5. Порівняльна цивільна судова юрисдикція

Компетенція судів України щодо розгляду цивільних справ. Цивільна судова юрисдикція Франції, Німеччини, Польщі та деяких інших країн. Глобалізаційні процеси, які впливають на обсяг компетенції судів.

Література [2; 36; 40]

Тема 6. Підсудність цивільних справ в Україні та за її межами

Поняття та види підсудності в сучасних судових системах . Родова підсудність (Україна, Німеччина, Китай, Франція)

Територіальна підсудність (Україна, Китай, Австрія). Виключна підсудність.

Інші види підсудності: підсудність за угодою, за ухвалою суду.

Функціональна підсудність. Принцип незмінності підсудності.

Література [2; 36; 40]

Змістовий модуль 3.

Особи та органи, які приймають участь у цивільному процесі

Тема 7. Учасники цивільного процесу: порівняльне дослідження

Цивільно – процесуальна правоздатність сторін як умова їх участі в судочинстві.

Сторони цивільного процесу за законодавством України, США, Англії, Німеччини, Греції, Франції та інших держав. Процесуальне правонаступництво та співучасть (Україна, Іспанія, США). Треті особи в цивільному процесі різних держав: Україна, Франція, Німеччина , США.

Умовно та абсолютно необхідні співучасники (Австрія та інші держави).
Альтернативна та хибна співучасть (США).

Література [2; 8; 13; 19; 20]

Тема 8. Представництво в судах: порівняльний аналіз

Представництво в судах України. Цивільно- процесуальне представництво в країнах континентальної Європи, Англії, США.

Договірне (добровільне) представництво: Ізраїль, Литва, Швейцарія, Австрія, Англія).

Література [2; 33; 35; 40]

Тема 9. Органи та посадові особи , які мають право захищати права інших осіб за законодавством різних країн

Цивільний процесуальний кодекс України про участь органів та посадових осіб в захисті прав інших осіб. Органи та особи , які мають право приймати участь у цивільному процесі деяких країн світу.

Участь у цивільному процесі прокурора (Франція, Німеччина, Англія). Генеральний адвокат, Головний громадський прокурор (Англія та інші держави).

Участь зазначених органів та осіб у цивільному процесі Великої Британії, Канади, США та інших країн повіреного(аторнея).

Законодавство Японії про участь у цивільному процесі судових дослідників.

Література [2; 33; 35; 40]

Тема 10. Докази в цивільному процесі: порівняльно – правовий аналіз

Нормативно – правова база доказування (США, Англія, Китай, Німеччина).

Поняття та класифікація доказів. Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників . Допит свідків. Письмові та речові докази. Висновок експерта .

Інші види доказів. Стандарт доказування в цивільному процесі США та Англії. Види доказів в цивільному процесі України, США та держав Латинської Америки. Незалежність і допустимість доказів: порівняльні норми.

Література [2; 13; 20; 34; 35]

Тема 11. Доказування в цивільному процесі України та інших держав

Загальна характеристика доказування в цивільному процесі. Предмет доказування в цивільному процесі України, Німеччини, США, Англії та інших держав.

Факти, які потребують доказування за законодавством різних держав.

Презумпції та преюдиції в доказовому праві Англії, США, Ефіопії, Китаю та Казахстану. Особа свідка та його допит. Особи, які не підлягають допиту як свідки у країнах континентального процесу.

Імунітет свідка за законодавством Німеччини, Франції та держав Латинської Америки. Письмові, речові докази, висновок експерта.

Література [2; 13; 20; 34; 35]

Тема 12. Порівняльні норм правових інститутів процесуальних строків, судових витрат і заходів процесуального примусу

Процесуальні строки за законодавством України, Англії, інших країн.. Судові витрати: сплати мита та зборів у цивільному процесі Франції і пострадянських республік. Судові витрати, пов'язані з розглядом справи(Україна, Німеччина, Франція, Австрія).

Особливості компенсації витрат на оплату послуг адвоката в США. Страхування судових витрат у Німеччині. Тягар судових витрат за ЦПК Франції. Заходи процесуального примусу в Україні, Англії, США.

Література [2; 13; 14; 35]

Тема 13. Особливості розгляду цивільних справ у державах різних судових систем

Право на позов та його пред'явлення.

Провадження у справі досудового розгляду. Розгляд справи по суті. Постановлення судового рішення. Суд присяжних.

Заочний розгляд справи.

Література [2; 13; 14; 35]

Тема 14. Види судових проваджень по цивільним справам: порівняльні норми

Загальні питання. Позовне провадження. Наказне провадження. Окреме провадження.

Спрошені та прискорені процедури в цивільному процесі. Інші види проваджень: виключне, сумарне та по справам, що виникають із публічних правовідносин.

Література [2; 13; 14; 35]

Тема 15. Електронне цивільне судочинство : порівняльне законодавство і практика

Поняття, особливості та законодавче регулювання електронного судочинства. Форми використання інформаційних технологій в цивільному судочинстві.

Література [2; 38].

Змістовий модуль 4.

Перегляд та виконання судових рішень

Тема 16. Процедура перегляду судових рішень в різних країнах

Діючі моделі перегляду судових рішень. Апеляція. Касація та її форми. Перегляд справ за нововиявленими обставинами .

Перегляд справ в порядку нагляду. Інші види переглядів судових рішень.

Література [2; 18; 29; 34;].

Тема 17. Національні моделі виконання судових рішень

Загальні положення . Окремі процедури виконавчого провадження . Примусове виконання судових рішень.

Особливості виконання рішень Європейського суду з прав людини.

Література [2;9; 11;12; 16; 17].

Змістовий модуль 5.

Альтернативне вирішення цивільних справ. Сучасні тенденції розвитку цивільного процесу

Тема 18. Альтернативні форми вирішення цивільних справ: порівняльний аналіз

Поняття, значення та класифікація альтернативних форм вирішення цивільних справ. Третейське вирішення справ.

Судовий арбітраж. Переговори та медіація. Примирення.

Незалежна експертиза по встановленню фактичних обставин справи. Інші альтернативні форми вирішення цивільних справ.

Література [2; 8].

Тема 19. Основні світові тенденції сучасного цивільного процесу

Реформи і тенденції до зближення систем цивільного процесу. Новації в цивільному процесуальному законодавстві пострадянських країн.

Тенденції до укладення та зближення обсягу нормативного матеріалу і їх вплив на процеси зміни цивільної судової юрисдикції.

Впровадження в цивільний процес наукових експертиз. Зростання значення не судового вирішення цивільних справ.

Література [19; 24;31; 32; 36; 38].

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

- 1 Співвідношення порівняльного правознавства і порівняльного цивільного процесу.
- 2 Тип цивільного процесу в порівняльному аспекті
- 3 Класифікація джерел порівняльного цивільного процесу
- 4 Судовий прецедент
- 5 Взаємозв'язок судового прецеденту з судовою практикою
- 6 Принципи порівняльного цивільного процесу.
- 7 Класифікація судових систем світу
- 8 Цивільна юрисдикція судів Німеччини
- 9 Основні види підсудності в сучасних судових системах
- 10 Процесуальна правоздатність особо за законодавством США та Великої Британії
- 11 Процесуальна співучасть: законодавство України, Іспанії, США
- 12 Треті особи в англо - американському та континентальному цивільному процесі
- 13 Представництво в судах України, Англії, США, Ізраїлі, Швейцарії та Австрії
- 14 Органи та особи , які мають право захищати права інших осіб : законодавство України, Франції, Німеччини, інших держав
- 15 Стандарти доказування в цивільному процесі Англії та США
- 16 Види доказів в цивільному процесі: порівняльний аспект

- 17 Особливості оцінки доказів судами України, США та Латинської Америки
- 18 Предмет доказування в цивільному процесі України та інших державах
- 19 Факти, які не потребують доказування за законодавством різних країн
- 20 Доказове значення пояснень (показань) сторін в цивільному процесі різних країн
- 21 Порівняльний аналіз відповідальність свідка в цивільному процесі України, США
- 22 Особи, які не підлягають допиту як свідки у країнах континентального процесу
- 23 Доказове значення висновку експерта в цивільному процесі України та інших держав
- 24 Судові витрати пов'язані з розглядом справи
- 25 Страхування судових витрат у Німеччині
- 26 Тягар судових витрат за ЦПК Франції
- 27 Попереднє судове засідання: Україна , Франція, Німеччина, США
- 28 Розгляд справи по суті : загальна характеристика . Постановлення рішення
- 29 Ускладнення цивільного процесу : Україна , Франція, Німеччина
- 30 Апеляційне та касаційне провадження за законодавством України та інших країн. Перегляд справ за нововиявленими обставинами.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

- 1 Поняття порівняльного правознавства
- 2 Значення порівняльного правознавства
- 3 Співвідношення порівняльного правознавства і порівняльного цивільного процесу.

- 4 Тип цивільного процесу в порівняльному аспекті
- 5 Значення вивчення порівняльного цивільного процесу для студентів
- 6 Класифікація джерел порівняльного цивільного процесу
- 7 Значення систематизації джерел порівняльного цивільного процесу
- 8 Судовий прецедент
- 9 Взаємозв'язок судового прецеденту з судовою практикою
- 10 Принципи порівняльного цивільного процесу.
- 11 Місце правової доктрини в порівняльному цивільному процесі
- 12 Принцип організації правосуддя
- 13 Принцип процесуальної діяльності суду
- 14 Вирішення цивільних справ на основі принципів матеріальних галузей права
- 15 Класифікація судових систем світу
- 16 До якої системи відносяться суди України?
- 17 Цивільна юрисдикція судів України.
- 18 Цивільна юрисдикція судів Німеччини
- 19 Цивільна юрисдикція судів Франції
- 20 Тенденції до збільшення обсягу цивільної судової юрисдикції та їх оцінка
- 21 Основні види підсудності в сучасних судових системах
- 22 Традиційні та нові види підсудності
- 23 Законодавство різних країн щодо цивільної дієздатності особи.
- 24 Процесуальна правоздатність особо за законодавством США та Великої Британії
- 25 Процесуальна співучасть: законодавство України, Іспанії, США
- 26 Альтернативна та хибна (неправдива)співучасть за законодавством США

- 27 Треті особи в англо-американському та континентальному цивільному процесі
- 28 Представництво в судах України, Англії, США, Ізраїлі, Швейцарії та Австрії
- 29 Органи та особи , які мають право захищати права інших осіб : законодавство України, Франції, Німеччини, інших держав
- 30 Поняття та класифікація доказів
- 31 Нормативно – правова база доказування в інших державах
- 32 Стандарти доказування в цивільному процесі Англії та США
- 33 Види доказів в цивільному процесі: порівняльний аспект
- 34 Особливості оцінки доказів судами України, США та Латинської Америки
- 35 Належність і допустимість доказів в цивільному процесі різних держав
- 36 Класифікація доказів по засобам доказування: порівняння законодавства
- 37 Предмет доказування в цивільному процесі України та інших державах
- 38 Факти, які не потребують доказування за законодавством різних країн
- 39 Презумпції та преюдиції в доказовому праві Англії, Ефіопії, Китаю та Казахстану
- 40 Доказове значення пояснень (показань) сторін в цивільному процесі різних країн
- 41 Відповідальність сторін: порівняльний аналіз законодавства
- 42 Порівняльний аналіз відповідальність свідка в цивільному процесі України, США
- 43 Особа свідка та його допит
- 44 Особи, які не підлягають допиту як свідки у країнах континентального процесу

- 45 Імунітет свідка за законодавством Німеччини та держав Латинської Америки
- 46 Письмові докази в цивільному процесі України та інших держав
- 47 Речові докази : порівняльний аналіз
- 48 Доказове значення висновку експерта в цивільному процесі України та інших держав
- 49 Засоби доказування, запозичені з кримінального процесу (освідування, судовий експеримент)
- 50 Судові витрати пов'язані з розглядом справи
- 51 Особливості компенсації витрат на оплату послуг адвоката в США
- 52 Страхування судових витрат у Німеччині
- 53 Тягар судових витрат за ЦПК Франції
- 54 Відповідальність порушника за Законом Королівства Великобританії і Північної Ірландії про неповагу до суду 1981 р.
- 55 Пред'явлення позову: порівняльний аналіз
- 56 Провадження до судового розгляду : загальна порівняльна характеристика законодавства
- 57 Попереднє судове засідання: Україна , Франція, Німеччина, США
- 58 Розгляд справи по суті : загальна характеристика . Постановлення рішення
- 59 Ускладнення цивільного процесу : Україна , Франція, Німеччина
- 60 Апеляційне та касаційне провадження за законодавством України та інших країн. Перегляд справ за нововиявленими обставинами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА:

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141)
2. Цивільний процесуальний кодекс (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492)
3. Цивільний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356)
4. Сімейний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст.135)
5. Земельний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27)
6. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 50, ст.540.
7. Закон України «Про міжнародне приватне право»(Відомості Верховної Ради (ВВР)2005, № 32, ст. 422)
8. Закон України « Про судоустрій і статус суддів» (Відомості Верховної Ради (ВВР) , 2010, № 41-41, № 43, № 44- 45, ст. 529)
9. Закон України « Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» (Відомості Верховної Ради України (ВВР) 23.02.2006 № 3477-IV
10. Закон України « Про нотаріат та нотаріальну діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, № 39, ст. 383
11. Закон України « Про виконавче провадження» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 24, ст. 207
12. Гаазька конвенція з питань цивільного процесу 1954 р. Про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах від 18. 03. 1970 р.
13. Про міжнародний доступ до правосуддя від 25. 10. 1980 р.

14. Загальна декларація прав людини від 10.12. 1948 р.
15. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 16.12. 1966 р.
16. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

ДОДАТКОВА:

17. Абатидзе А.Х. , Алисевич Е.С. Право Совета Европы , 2007 г.
18. Вельяминов Г.М. Международное экономическое право и процесс (Академический курс) : Учебник/ М. : Волтерс Клувер, 2004. — 496 с.
19. Васильев С.В. Джерела цивільного процесуального права України: традиції й новації: монографія.- Х, Ескада, 2013
20. Васильев С.В. Цивільний процес Підручник//.- К.: Правова єдність 2015
21. Верба О.О. Повноваження суду по стадії примусового виконання рішень за законодавством Німеччини // Вісник Львівський ун – ту.- 2008, випуск 46
22. Гусарев К.В. Перегляд удових рішень в апеляційному та касаційному пордках: монографія.- Х.: Право, 2010
23. Комаров В.В. Гражданский процесс в глобальном контексте// Юридическая наука и образование.- 2009, № 2
24. С.Я. Фурса Міжнародний цивільний процес України : навч. посібн.- К.: , 2010
25. Міхеєнко М.М. Порівняльне судове правознавство,- К.: 1993
26. Назаров І.В. Судові систем країн Європейського союзу та України : генезис та порівняння.- Х.:2011
27. Новый гражданский кодекс Франции .- К.: Истина , 2004
28. Палмер В.В. Дві конкуруючі теорії зішанх правових систем // Порівняльне правознавство.- 2013, № 1-2
29. В.І. Перець , В.І. Степанова Класифікація судових систем сучасності// Наукові праці Всесвітньої Інтернет – Академії держави і права. 2011,№ 4
30. В.І. Перець Третейські суди в Україні та за її межами // Наукові праці ВІАДП. К.: - 2012, № 3

31. В.І. Перець, В.І. Степанова Предмет доказування в цивільному процесі: порівняльний аспект // Наукові праці Міжнародного Інституту нормотворчих та економічних стратегій
32. В.І. Перець Сучасні моделі перегляду цивільних справ // Наукові праці МІДЕС
33. Руда Т.В. Поняття та зміст процесу доказування в цивільному судочинстві США та України: порівняльний аспект // Віник господарського судочинства .- 2008, № 5
34. Цувіна Е.А.Захист права на справедливий судовий розгляд // досвід євро суду та зарубіжних країн// Теорія та практика правознавства .- 2014 .№ 1(5)
35. Вивчарук К.Г. Электронное судопроизводство // Бизнес.Общество. Власть.- 2013
36. Курс цивільного процесу : підручник за ред. В.В. Комарова,Х.: - 2011
37. В.В. Комаров Позовне провадження : монографія.- Х.: 2011
38. О.В. Петрушина Порівняльне правознавство / Підручник .- Х:.- Право, 2012
39. Окреме провадження : монографія.- Х:.- Право , 2011
40. Степанова Т.С. Сутність апеляційного оскарження та права на апеляцію // Підприємництво , господарство і право. - 2002, № 2

МАУП